

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 24/2023
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Β΄ Τακτική Ολομέλεια
Συνεδρίαση της 16ης Φεβρουαρίου 2023

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Ευγενία Βελώνη, Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Ν.Σ.Κ.).

Μέλη: Γεώργιος Κανελλόπουλος, Νίκη Μαριόλη, Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Δήμητρα Κεφάλα, Αντώνιος Τατσόπουλος, Αντιπρόεδροι του Ν.Σ.Κ., Ασημίνα Ροδοκάλη, Ελένη Πασαμιχάλη, Παναγιώτης Παππάς, Σταύρος Σπυρόπουλος, Βασίλειος Καραγεώργος, Πέτρος Κωνσταντινόπουλος, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Νικόλαος Καραγιώργης, Αικατερίνη Γαλάνη, Ευάγγελος Μαρίνης, Στέργιος Κίκας, Δημήτριος Κατωπόδης, Κωνσταντίνος Ζαμπάρας, Αναστασία Ζαφειριάδου, Νικόλαος Μουκαζής, Περικλής Αγγέλου, Θεόδωρος Ράπτης, Αντώνιος Παπαγεωργίου, Ευστράτιος Ηλιαδέλης, Φωτεινή Δεδούση, Μαρία Δεληγιάννη, Μαρία Μπασδέκη, Δημήτριος Καμάρης, Διονύσιος Κολοβός, Θωμάς Καζάκος, Ξανθή Μπασάκου, και Σταυρούλα Μπανάκου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Κωνσταντίνος Ζαμπάρας, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Αριθμός ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτ. 180285/18.04.2022 έγγραφο του Ηλεκτρονικού Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.)/Κεντρική Υπηρεσία/Γενική Διεύθυνση Παροχών και Υγείας/Αυτοτελές Τμήμα Νομοθεσίας Παροχών.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται, εάν είναι δυνατή η καταβολή του επιδόματος μητρότητας, που προβλέπεται στο άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 4097/2012, στις

ασφαλισμένες του πρώην Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.), οι οποίες έχουν διακόψει την άσκηση επαγγέλματος, πριν ή μετά την έναρξη ισχύος των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 23 του ν. 4529/2018 (Α' 56) και είτε έχουν ενεργή ασφαλιστική ικανότητα κατά τον τοκετό, βάσει των τελευταίων αυτών διατάξεων, είτε συνεχίζουν την προαιρετική ασφάλιση, βάσει του άρθρου 20 του ν. 4488/2017 (Α' 137).

Ιστορικό

1. Το παραπάνω ερώτημα υποβλήθηκε προς το Γραφείο Νομικού Συμβούλου του Ε.Φ.Κ.Α., με το με αριθμό πρωτ. 1532691/20-12-2019 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Παροχών και Υγείας/Αυτοτελές Τμήμα Νομοθεσίας Παροχών του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)

2. Επί του ερωτήματος αυτού εκδόθηκε η με αριθμό 108/2020 γνωμοδότηση του ΣΤ' Τμήματος του Ν.Σ.Κ, με την οποία το Τμήμα γνωμοδότησε, ομόφωνα, ότι δεν είναι δυνατή η καταβολή του επιδόματος μητρότητας, που προβλέπεται στο άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 4097/2012, στις ασφαλισμένες του πρ. Ε.Τ.Α.Α., οι οποίες έχουν διακόψει την επαγγελματική δραστηριότητά τους, πριν ή μετά την έναρξη ισχύος των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 23 του ν. 4529/2018, ανεξάρτητα από το αν έχουν ενεργή ασφαλιστική ικανότητα κατά τον τοκετό, βάσει των ως άνω διατάξεων ή συνεχίζουν στην προαιρετική ασφάλιση βάσει του άρθρου 20 του ν. 4488/2017.

3. Η γνωμοδότηση αυτή δεν έγινε αποδεκτή από τον αρμόδιο Υποδιοικητή του Ε.Φ.Κ.Α. και με το με αριθμό πρωτ. 180285/18-04-2022 έγγραφό του ζήτησε την παραπομπή του ερωτήματος στην Ολομέλεια του Ν.Σ.Κ., σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 4 περίπτ. ε' του ν. 4831/2021 «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους...» (Α' 170), λόγω μείζονος σημασίας και σπουδαιότητας των ζητημάτων, που αυτή διαπραγματεύεται, ως αφορώντα στην προστασία της μητρότητας και του θεσμού της οικογένειας, που τελούν υπό την προστασία του Κράτους και κατοχυρώνονται τόσο συνταγματικά όσο και βάσει του εθνικού, ενωσιακού και διεθνούς δικαίου. Επίσης, στο ως άνω έγγραφο αναφέρεται ότι, σύμφωνα με την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των πολιτών προς τη Διοίκηση και λαμβάνοντας υπόψη τη διατήρηση του ενεργού ασφαλιστικού δεσμού και την προσδοκία των δικαιωμάτων και των αξιώσεων που απορρέουν από αυτόν στις περιπτώσεις που καταβάλλονται εισφορές για παροχές σε είδος και σε χρήμα, οι

αποφάσεις της Διοίκησης θα πρέπει να πορεύονται με γνώμονα το συμφέρον των ασφαλισμένων και την προστασία του θεσμού της οικογένειας και της μητρότητας, ότι στις άνεργες μισθωτές ασφαλισμένες καταβάλλεται κανονικά το επίδομα μητρότητας, χωρίς τυχόν αναστολή του επιδόματος τακτικής ανεργίας που ενδεχομένως να λαμβάνουν από τον πρώην Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) και νυν Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.) και ότι οι ελεύθερες επαγγελματίες του πρώην Οργανισμού Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.) που έχουν διακόψει το επάγγελμά τους, λαμβάνουν το επίδομα μητρότητας, συναφώς δε, έχει εκδοθεί και η εγκύκλιος 47 με αριθμό πρωτ. 1130613/25-9-2019 της Γενικής Δ/σης Παροχών και Υγείας του ΕΦΚΑ με θέμα: *«Παροχή διευκρινίσεων για τη χορήγηση του επιδόματος μητρότητας στις αυτοαπασχολούμενες γυναίκες του πρώην ΟΑΕΕ»*, με την οποία διευκρινίσθηκε ότι, εφόσον οι εν λόγω ασφαλισμένες πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις, δηλαδή διαθέτουν ταμειακή ενημερότητα και ασφαλιστική ικανότητα για παροχές ασθένειας, τότε *«δικαιούνται την καταβολή του επιδόματος μητρότητας ανεξάρτητα από το αν είχαν διακόψει την άσκηση του επαγγέλματός τους πριν από την ημερομηνία του τοκετού. Τα ανωτέρω να τύχουν εφαρμογής και για τις εκκρεμείς αιτήσεις χορήγησης επιδόματος μητρότητας σε ασφαλισμένες του πρ. ΟΑΕΕ οι οποίες έχουν διακόψει την άσκηση του επαγγέλματός τους μετά την ισχύ των διατάξεων της παρ. 5 του άρθρου 23 του ν. 4529/2018 (από 1-3-2018)»*. Επιπλέον, στο ίδιο ως άνω έγγραφο του Υποδιοικητή του e-ΕΦΚΑ διατυπώνεται η άποψη ότι, εφόσον οι αυτοτελώς απασχολούμενες στο πρ. Ε.Τ.Α.Α. καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές για τον κλάδο παροχών υγείας σε είδος και σε χρήμα, θα πρέπει να λαμβάνουν το επίδομα μητρότητας, ομοίως, και όσες ασφαλισμένες γέννησαν μετά τη διακοπή του επαγγέλματός τους και δεν έχει παρέλθει ένα έτος από την εν λόγω διακοπή, και σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της ίσης μεταχείρισης όλων των ασφαλισμένων του Φορέα, θα πρέπει να μην αποτελεί εμπόδιο η διακοπή του ελεύθερου επαγγέλματος για την καταβολή του επιδόματος μητρότητας στις διακόψασες ασφαλισμένες του πρ. Ε.Τ.Α.Α., προκειμένου να αποφευχθούν ανισότητες, δημιουργία σύγχυσης και ανασφάλεια δικαίου.

Νομοθετικό πλαίσιο

4. Στα άρθρα 4 παρ. 1, 21 παρ. 1 και 5 και 22 παρ. 5 του ισχύοντος Συντάγματος, όπως η παράγραφος 1 του άρθρου 21 συμπληρώθηκε με την προσθήκη δεύτερου

εδαφίου με την παράγραφο Α του από 25.11.2019 Ψηφίσματος της Θ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων (Α΄ 187), και η παράγραφος 5 του αυτού άρθρου προστέθηκε με την παράγραφο Α του από 06.04.2001 Ψηφίσματος της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων (Α΄ 84), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 4

1. Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου.

Άρθρο 21

1. Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους. Το Κράτος μεριμνά για τη διασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης όλων των πολιτών μέσω ενός συστήματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, όπως νόμος ορίζει.

2....., 3....., 4....,

5. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δημογραφικής πολιτικής, καθώς και η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων αποτελεί υποχρέωση του Κράτους.

Άρθρο 22

1.... 5. Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει.».

5. Στο άρθρο 8 παρ. 1 της οδηγίας 2010/41 ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2010 «για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν αυτοτελή επαγγελματική δραστηριότητα ...» (ΕΛΛ 180 της 15.7.2010), προβλέπονται τα εξής:

« Άρθρο 8

Παροχές μητρότητας

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι στις αυτοαπασχολούμενες εργαζόμενες γυναίκες, ..., μπορεί να χορηγείται, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ικανό επίδομα μητρότητας, το οποίο επιτρέπει τη διακοπή της επαγγελματικής τους δραστηριότητας λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας για τουλάχιστον 14 εβδομάδες...».

6. Στο άρθρο 6 του ν. 4097/2012 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών κατά την άσκηση αυτοτελούς επαγγελματικής δραστηριότητας - Εναρμόνιση της νομοθεσίας με την Οδηγία 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου» (Α΄ 235), όπως η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού συμπληρώθηκε

με την προσθήκη δευτέρου εδαφίου με την παράγραφο 1 του άρθρου 44 του ν.4488/2017 (Α΄ 137), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 6

Παροχές μητρότητας

1. Στις αυτοαπασχολούμενες εργαζόμενες γυναίκες μπορεί να χορηγείται επίδομα μητρότητας, το οποίο επιτρέπει την προσωρινή διακοπή του επαγγέλματός τους, λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 14 εβδομάδων. Το ως άνω επίδομα μπορεί να χορηγείται και στις κυοφόρους αυτοαπασχολούμενες γυναίκες, τις τεκμαιρόμενες αυτοαπασχολούμενες μητέρες του άρθρου 1464 του Αστικού Κώδικα και στις αυτοαπασχολούμενες γυναίκες που υιοθετούν τέκνο ηλικίας έως δύο ετών.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας καθορίζονται ο φορέας, το ύψος, ο τρόπος και η διαδικασία χορήγησης του επιδόματος, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή της παραγράφου 1.».

7. Στη με αριθμό Φ.10060/15858/606/07.10.2014 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας «Καθορισμός διαδικασίας και δικαιολογητικών για τη χορήγηση επιδόματος μητρότητας στις άμεσα ασφαλισμένες του Ε.Τ.Α.Α., κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 του Ν. 4097/2012 (Α΄ 235)» (Β΄ 2665), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παραγράφου 2 του άρθρου 6 του ν. 4097/2012, στο σημείο 10 του προοιμίου της αναφέρεται ότι από τις διατάξεις της προκαλείται επιβάρυνση, η οποία θα καλύπτεται από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Λογαριασμού Παροχών σε Χρήμα του Ε.Τ.Α.Α., στο δε άρθρο 1 αυτής ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1

Αυτοαπασχολούμενες γυναίκες, άμεσα ασφαλισμένες του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολουμένων (Ε.Τ.Α.Α.), οι οποίες ασκούν αποκλειστικά ελεύθερο επάγγελμα, δικαιούνται λόγω κυοφορίας και λοχείας, μηνιαίο επίδομα μητρότητας, ύψους διακοσίων (200) € για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση του επιδόματος αυτού είναι η ύπαρξη ασφαλιστικής ικανότητας για παροχές ασθένειας σε είδος, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και η άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος αποκλειστικά. Για τη χορήγηση απαιτείται η υποβολή των κάτωθι δικαιολογητικών: ... γ) Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986 ότι

ασκεί αποκλειστικά ελεύθερο επάγγελμα και δεν δικαιούται από άλλο ασφαλιστικό οργανισμό επίδομα μητρότητας.».

8. Στη με αριθμό Φ.40035/41931/1653/20-01-2015 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας «Καθορισμός διαδικασίας και δικαιολογητικών για τη χορήγηση επιδόματος μητρότητας στις άμεσα ασφαλισμένες του Ο.Α.Ε.Ε., κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 του Ν. 4097/2012 (Α' 235)» (Β' 192), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παραγράφου 2 του άρθρου 6 του ν. 4097/2012, στο σημείο 12 του προοιμίου της αναφέρεται ότι από τις διατάξεις της προβλέπεται επιβάρυνση, η οποία θα καλύπτεται από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Λογαριασμού Παροχών σε Χρήμα του Ο.Α.Ε.Ε., στο δε άρθρο 1 αυτής ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Αυτοαπασχολούμενες γυναίκες – άμεσα ασφαλισμένες του Οργανισμού Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.), δικαιούνται λόγω κυοφορίας και λοχείας, μηνιαίο επίδομα μητρότητας ύψους εκατόν πενήντα (150) ΕΥΡΩ και για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την χορήγηση του επιδόματος αυτού είναι η ύπαρξη ταμειακής ενημερότητας και ασφαλιστικής ικανότητας για παροχές ασθένειας κατά την ημερομηνία του τοκετού, καθώς και να μην δικαιούται η αιτούσα επίδομα μητρότητας από άλλο ασφαλιστικό οργανισμό. Για τη χορήγηση απαιτείται η υποβολή των κάτωθι δικαιολογητικών: α) Αίτηση της ασφαλισμένης στην οικεία Περιφερειακή Διεύθυνση του Οργανισμού Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.), β) ληξιαρχική πράξη γέννησης του τέκνου ή βεβαίωση γιατρού του μαιευτηρίου για την πραγματοποίηση του τοκετού, γ) υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986 ότι δεν δικαιούται από άλλο ασφαλιστικό οργανισμό επίδομα μητρότητας.».

9. Στα άρθρα 1 παρ. 1 και 2 και 2 του ν. 2676/1999 «Οργανωτική και λειτουργική αναδιάρθρωση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις» (Α' 1), ορίζονται τα εξής:

«ΑΡΘΡΟ 1

Σύσταση Οργανισμού Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών

- 1. Συνιστάται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.). ...*
- 2. Ο Ο.Α.Ε.Ε. περιλαμβάνει τον Κλάδο Σύνταξης και τον Κλάδο Υγείας με πλήρη οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια έκαστος.*

ΑΡΘΡΟ 2

Σκοπός Ο.Α.Ε.Ε.

Ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών έχει ως σκοπό την ασφαλιστική κάλυψη των προσώπων που αναφέρονται στο επόμενο άρθρο σε περίπτωση γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, ατυχήματος, ασθένειας και μητρότητας, ...»

10. Στο άρθρο 25 παρ.1, 2 περ. δ) και 3 περ. Δ του ν. 3655/2008 «Διοικητική και οργανωτική μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις» (Α' 58), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 25

Σύσταση Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ)

1. Συνιστάται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), με την επωνυμία *Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ)*, αποκαλούμενο στις επόμενες διατάξεις "*Ενιαίο Ταμείο*",

2. Το *Ενιαίο Ταμείο* συγκροτούν τέσσερις (4) κλάδοι:

δ) κλάδος υγείας.

3. Σε κάθε κλάδο του *Ενιαίου Ταμείου* εντάσσονται, από την έναρξη λειτουργίας του, τα παρακάτω Ταμεία και κλάδοι, ως Τομείς με πλήρη λογιστική και οικονομική αυτοτέλεια έκαστος. Ειδικότερα:

Δ) Στον κλάδο υγείας εντάσσονται: α) ο κλάδος υγείας τεχνικών ΤΣΜΕΔΕ, ως Τομέας Υγείας Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων, β) ο κλάδος ασθένειας ΤΣΑΥ, ως Τομέας Υγείας Υγειονομικών, γ) ο κλάδος ασθένειας Ταμείου Προνοίας Δικηγόρων Αθηνών, ως Τομέας Υγείας Δικηγόρων Αθηνών, δ) ο κλάδος ασθένειας Ταμείου Προνοίας Δικηγόρων Πειραιώς, ως Τομέας Υγείας Δικηγόρων Πειραιά, ε) ο κλάδος ασθένειας Ταμείου Προνοίας Δικηγόρων Θεσσαλονίκης, ως Τομέας Υγείας Δικηγόρων Θεσσαλονίκης, στ) το Ταμείο Υγείας Δικηγόρων Επαρχιών, ως Τομέας Υγείας Δικηγόρων Επαρχιών (ΤΥΔΕ) και ζ) ο κλάδος ασθένειας του Ταμείου Ασφάλισης Συμβολαιογράφων, ως Τομέας Υγείας Συμβολαιογράφων.»

11. Στα άρθρα 17 παρ. 1 και 2, 18 παρ. 1 περ. α', 19Α παρ. 1 περ. β' και 30 παρ. 1 εδάφιο πρώτο και 2 του ν.3918/2011 «Διαρθρωτικές αλλαγές στο σύστημα υγείας και άλλες διατάξεις» (Α' 31), όπως η παράγραφος 1 του άρθρου 17 συμπληρώθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 72 του ν.3984/2011 (Α' 150), το άρθρο 19Α προστέθηκε με την παράγραφο 5 του άρθρου 72 του ν. 3984/2011 και το πρώτο

εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 30 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 37 παρ. 3 του ν. 4111/2013 (Α' 18), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 17

Σύσταση - Επωνυμία Εθνικού Οργανισμού Παροχών Υπηρεσιών Υγείας

1. Συνιστάται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία *Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (εφεξής Ε.Ο.Π.Υ.Υ. ή Οργανισμός)*, το οποίο αποτελεί *Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης ...* .

2. Στον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. μεταφέρονται και εντάσσονται ως υπηρεσίες, αρμοδιότητες και προσωπικό ... οι Κλάδοι Υγείας του ... και του Οργανισμού Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ), ... ως προς τις παροχές σε είδος.

Άρθρο 18

Σκοπός - Υπαγόμενα Πρόσωπα

1. Σκοπός του Εθνικού Οργανισμού Παροχών Υπηρεσιών Υγείας είναι:

α. Η παροχή υπηρεσιών υγείας στους εν ενεργεία ασφαλισμένους, συνταξιούχους και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών τους, των μεταφερόμενων φορέων, σύμφωνα με τα οριζόμενα από τον προβλεπόμενο στο άρθρο 30 *Ενιαίο Κανονισμό Παροχών Υγείας του παρόντος νόμου.*

Άρθρο 19Α

Σύσταση Λογαριασμών Παροχών σε Χρήμα 1. Από την έναρξη λειτουργίας του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. συνιστώνται:

β. Στον ΟΑΕΕ, λογαριασμός με την ονομασία "*Λογαριασμός Παροχών σε Χρήμα*", με πλήρη λογιστική και οικονομική αυτοτέλεια. Σκοπός του λογαριασμού είναι η χορήγηση παροχών σε χρήμα στους ασφαλισμένους του Οργανισμού και στους εφεξής εισερχόμενους στην ασφάλιση αυτού. Η χορήγηση των παροχών σε χρήμα εξακολουθεί να διέπεται από τις διατάξεις του *Κανονισμού Παροχών Υγείας του ΟΑΕΕ*, ο οποίος παραμένει σε ισχύ ως προς τις παροχές αυτές και μετά την ένταξη στον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. του Κλάδου Υγείας του Οργανισμού ως προς τις παροχές σε είδος,

Άρθρο 30

Τελικές διατάξεις

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας εγκρίνεται ο *Ενιαίος Κανονισμός Παροχών Υγείας*, ύστερα από πρόταση του Δ.Σ. του Ε.Ο.Π.Υ.Υ., με τον οποίο καθορίζεται το είδος, η έκταση, το ύψος των παροχών υγείας, ο τρόπος και η διαδικασία χορήγησής τους, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια... .

2. Οι παροχές ασθένειας σε χρήμα που προβλέπονται από τους κανονισμούς παροχών των εντασσόμενων στον Οργανισμό κλάδων ή φορέων υγείας των Ασφαλιστικών Οργανισμών εξακολουθούν να χορηγούνται από τους φορείς αυτούς.».

12. Στο άρθρο 2 παρ. 2 της κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας με αριθμό ΕΑΛΕ/Γ.Π. 80157/31.10.2018 «Τροποποίηση και αντικατάσταση της με αριθμ. πρωτ. ΕΑΛΕ/Γ.Π. 46846/19-06-2018 (Β' 2315) κοινής υπουργικής απόφασης, με περιεχόμενο “Ενιαίος Κανονισμός Παροχών Υγείας (ΕΚΠΥ) του Εθνικού Οργανισμού Παροχών Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ)”» (Β'4898), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 30 παρ. 1 του ν. 3918/2011, ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 2

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

2. Ως “περίθαλψη” νοούνται όλες οι υπηρεσίες και πράξεις που πραγματοποιούν επαγγελματίες υγείας ή φορείς φροντίδας υγείας και οι οποίες σκοπό έχουν την πρόληψη, τη διάγνωση, τη θεραπεία της νόσου και την αποκατάσταση της υγείας.».

13. Στο άρθρο 13 παρ. 17 περ. γ) του ν. 4052/2012 «Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης ...» (Α' 41), όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 42 του ν. 4075/2012 (Α' 89), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 13

Υπηρεσιακά Συμβούλια ΕΟΠΥΥ και λοιπά θέματα λειτουργίας του

17.Στον ΕΟΠΥΥ εντάσσονται οι υπηρεσίες και οι αρμοδιότητες ως προς την παροχή υπηρεσιών υγείας σε είδος:

γ) την 1.6.2012 του ΕΤΑΑ, ...».

14. Στο άρθρο 47 παρ.1 περ. Γ του ν. 4075/2012 «Θέματα Κανονισμού Ασφάλισης ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, Ασφαλιστικών Φορέων, ...», ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 47

Σύσταση Λογαριασμών Παροχών σε Χρήμα

1. Από την ένταξη των Κλάδων Υγείας ...του ΕΤΑΑ στον ΕΟΠΥΥ, όπως καθορίζεται από την παρ. 17 του άρθρου 13 του ν. 4052/2012 (Α' 41), συστήνεται:

Γ. Στο Ε.Τ.Α.Α., λογαριασμός με την ονομασία “Λογαριασμός Παροχών σε Χρήμα”, με πλήρη λογιστική και οικονομική αυτοτέλεια. Σκοπός του λογαριασμού είναι η χορήγηση παροχών σε χρήμα στους ασφαλισμένους του Ταμείου και στους εφεξής

εισερχόμενους στην ασφάλιση αυτού. ... Πόροι του Λογαριασμού είναι: τα έσοδα του Κλάδου Υγείας του Ε.Τ.Α.Α. από εισφορές: α) εισφορά ασφαλισμένου και εργοδότη, το ποσοστό της οποίας καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, β) ποσοστό 0,40% από τα έσοδα που προέρχονται από τη συμμετοχή του Κράτους στην ασφάλιση των ασφαλισμένων μετά την 1.1.1993 και γ) έσοδα από επιχορηγήσεις, προσόδους περιουσίας, αποδόσεις, καθώς και κάθε άλλο έσοδο που προκύπτει από τη δραστηριότητα του λογαριασμού ή προβλέπεται υπέρ αυτού από τις επί μέρους διατάξεις.».

Κατ' εξουσιοδότηση της υποπερίπτωσης α) της ως άνω περίπτωσης Γ εκδόθηκε η Φ. 10060/13503/569/21.5.2013 απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας «Καθορισμός εισφορών Λογαριασμού Παροχών σε Χρήμα του Ενιαίου Ταμείου Αυτοτελώς Απασχολουμένων (Ε.Τ.Α.Α.)» (Β' 1306), με το άρθρο μόνο της οποίας ορίστηκε το ποσοστό της εισφοράς ασφαλισμένου και εργοδότη στον κλάδο υγείας του Ε.Τ.Α.Α., ανά τομέα του κλάδου αυτού.

15. Στα άρθρα 32 παρ. 1, 51 παρ.1, 51Α παρ.1,53 παρ.1 περ. Γ υποπερ. β και περ. Δ υποπερ. β και 55 παρ.1 περ. α' και 2 του ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης- ...» (Α' 85), όπως το άρθρο 51Α προστέθηκε και το άρθρο 53 διαμορφώθηκε με το άρθρο 1 και το άρθρο 2 του ν. 4670/2020 (Α' 43), αντιστοίχως, ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 32

Παροχές ασθένειας σε χρήμα

1.Οι διατάξεις που αφορούν στην υπαγωγή στην ασφάλιση για παροχές ασθένειας σε είδος και σε χρήμα, καθώς και το είδος, την έκταση, το ύψος, τα δικαιούχα πρόσωπα και τη διαδικασία χορήγησης των παροχών σε χρήμα, των εντασσόμενων στον Ε.Φ.Κ.Α. φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών, εξακολουθούν να ισχύουν, όπως ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, μέχρι την έκδοση του Κανονισμού Ασφάλισης και Παροχών του Ε.Φ.Κ.Α..

Άρθρο 51

Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης – Σύσταση – Σκοπός

1. Συνιστάται Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία “Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης”, αποκαλούμενο στο εξής “Ε.Φ.Κ.Α.”, το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και έχει την έδρα του στην Αθήνα. Από 1.1.2017, οπότε και αρχίζει η λειτουργία του ως φορέα κύριας κοινωνικής ασφάλισης, εντάσσονται στον

Ε.Φ.Κ.Α. αυτοδίκαια οι υφιστάμενοι φορείς κύριας κοινωνικής ασφάλισης, σύμφωνα με τα άρθρα 53 επ. και ο Ε.Φ.Κ.Α. καθίσταται οιοσεί καθολικός διάδοχος αυτών. ...

Άρθρο 51Α

1. Το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία “Ένιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)” μετονομάζεται από την 1.3.2020 σε “Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης”, αποκαλούμενος στο εξής “ε-Ε.Φ.Κ.Α.”.

Άρθρο 53

Ένταξη φορέων, κλάδων, τομέων και λογαριασμών στον Ε.Φ.Κ.Α.

1. Ο Ε.Φ.Κ.Α. αποτελείται από έναν (1) κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών, στον οποίο εντάσσονται, ... οι παρακάτω φορείς, με τους κλάδους, τομείς και λογαριασμούς τους, ..., ως εξής:

Γ. Ένιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολουμένων (Ε.Τ.Α.Α.).

β. Κλάδος Υγείας. αα. Τομέας Υγείας Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων.

ββ. Τομέας Υγείας Υγειονομικών. γγ. Τομέας Υγείας Δικηγόρων Αθηνών. δδ. Τομέας

Υγείας Δικηγόρων Πειραιά. εε. Τομέας Υγείας Δικηγόρων Θεσσαλονίκης. σστ.

Τομέας Υγείας Δικηγόρων Επαρχιών. ζζ. Τομέας Υγείας Συμβολαιογράφων. ηη.

Λογαριασμός Παροχών σε Χρήμα Ε.Τ.Α.Α.

Δ. Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.)

β. Κλάδος Υγείας

αα. Λογαριασμός Παροχών σε χρήμα

Άρθρο 55

Ασφαλιστέα πρόσωπα

1. Στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. υπάγονται υποχρεωτικά:

α. Οι μέχρι την ένταξη ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών αυτών των εντασσόμενων φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών, καθώς και οι ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Δημοσίου και τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών αυτών, οι οποίοι καθίστανται αντιστοίχως ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Ε.Φ.Κ.Α..

2. Οι ασφαλισμένοι των ανωτέρω εντασσόμενων φορέων, κλάδων, τομέων και λογαριασμών, καθώς και του Δημοσίου, εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις της νομοθεσίας αυτών, όπως ισχύουν, εκτός όσων ειδικά ορίζει με τις διατάξεις του ο παρών νόμος.».

16. Στο άρθρο 20 παρ.1, 2 και 4 του ν. 4488/2017 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ...» (Α'116), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 20

Αποσύνδεση ασφάλισης από ιδιότητα

1. Οι αυτοαπασχολούμενοι που είναι εγγεγραμμένοι ή θα εγγραφούν στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΤΕΕ) υπάγονται στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ, σύμφωνα με τις σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις του πρώην Τομέα Σύνταξης Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ) του ΕΤΑΑ και του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών (ΕΤΕΑΕΠ), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 76 του ν. 4387/2016, από την ημερομηνία έναρξης άσκησης του επαγγέλματος στην αρμόδια ΔΟΥ και μέχρι τη διακοπή της επαγγελματικής δραστηριότητας και τη διαγραφή από τη ΔΟΥ.

2. Οι δικηγόροι που είναι εγγεγραμμένοι ή θα εγγραφούν στους οικείους δικηγορικούς συλλόγους και ασκούν ελεύθερο επάγγελμα υπάγονται στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ, σύμφωνα με τις σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις του πρώην Τομέα Ασφάλισης Νομικών (ΤΑΝ) του ΕΤΑΑ και του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών (ΕΤΕΑΕΠ), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 76 του ν.4387/2016, από την ημερομηνία έναρξης άσκησης του επαγγέλματος στην αρμόδια ΔΟΥ και μέχρι τη διακοπή της επαγγελματικής δραστηριότητας και τη διαγραφή από τη ΔΟΥ.

4. Τα πρόσωπα των παραγράφων 1 και 2 που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ και του ΕΤΕΑΕΠ μέχρι την ισχύ του παρόντος νόμου και για τα οποία προκύπτει, κατ' εφαρμογή της παρούσας ρύθμισης, διακοπή της ασφάλισής τους στον ΕΦΚΑ και του ΕΤΕΑΕΠ, μπορούν προαιρετικά να συνεχίσουν την ασφάλισή τους για το σύνολο των κλάδων ασφάλισης στους οποίους υπάγονταν μέχρι τη διακοπή της υποχρεωτικής τους ασφάλισης. ...».

17. Στο άρθρο 23 παρ. 1 περ. α' και 5 περ. β) και γ) του ν. 4529/2018 «Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 2014,... και άλλες διατάξεις» (Α' 56), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 23

Χορήγηση ασφαλιστικής ικανότητας για υγειονομική περίθαλψη

1. α. Στον άμεσα ασφαλισμένο και στα μέλη της οικογενείας του χορηγείται ασφαλιστική ικανότητα και παροχές υγειονομικής περίθαλψης σε είδος εφόσον

ββ) ο μη μισθωτός έχει συμπληρώσει τουλάχιστον τρεις (3) μήνες ασφάλισης κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος ή κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο πριν από την ημερομηνία προσέλευσης ή επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου και έχουν καταβληθεί οι απαιτούμενες ασφαλιστικές εισφορές σύμφωνα με τον ν. 4387/2016.....

5. α).....

β) Οι μη μισθωτοί που διακόπτουν την άσκηση του επαγγέλματός τους, βάσει του οποίου υπάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση του ΕΦΚΑ, δικαιούνται παροχές κλάδου υγείας μέχρι ένα (1) έτος από τη διακοπή της ασφάλισης, εφόσον δεν έχουν οφειλές ή έχουν ρυθμίσει αυτές και τηρείται η εξόφληση των δόσεων. Αν υποβάλουν αίτηση για σύνταξη εντός του έτους διακοπής του επαγγέλματος, συνεχίζουν την ασφάλιση για υγειονομική περίθαλψη από τον ΕΦΚΑ μέχρι το τέλος του μήνα έκδοσης συνταξιοδοτικής απόφασης και εφόσον έχουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις για σύνταξη και δεν έχουν οφειλές που να υπερβαίνουν το ποσό που ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία. Οι ασφαλισμένοι που υποβάλουν αίτηση συνταξιοδότησης ένα χρόνο μετά τη διακοπή του επαγγέλματος, δικαιούνται υγειονομικής περίθαλψης από τον ΕΦΚΑ από την ημερομηνία της αίτησης μέχρι την έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης, εφόσον έχουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης από τον ΕΦΚΑ και δεν έχουν οφειλές που να υπερβαίνουν το ποσό που ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία.

γ) Αν εκκρεμεί η έκδοση συνταξιοδοτικής απόφασης με βάση τις διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης, συνεχίζουν να υπάγονται στην ασφάλιση του ΕΦΚΑ μέχρι την έκδοση της συνταξιοδοτικής απόφασης, εφόσον πληρούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις για σύνταξη από τον ενταχθέντα στον ΕΦΚΑ φορέα, στον οποίο επήλθε ο ασφαλιστικός κίνδυνος και δεν έχουν οφειλές που να υπερβαίνουν το ποσό που ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία.».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων.

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, και από την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη της Ολομέλειας, συνάγονται τα ακόλουθα:

18. Όπως έχει παγίως κριθεί, η αρχή της ισότητας, η οποία καθιερώνεται με το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, αποτελεί συνταγματικό κανόνα που επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των προσώπων που τελούν υπό τις αυτές ή παρόμοιες

συνθήκες. Ο κανόνας αυτός δεσμεύει τα συντεταγμένα όργανα της Πολιτείας και, ειδικότερα, τόσο τον κοινό νομοθέτη κατά την άσκηση του νομοθετικού έργου, όσο και τη Διοίκηση, όταν θεσπίζει κατά νομοθετική εξουσιοδότηση κανονιστική ρύθμιση. Η παραβίαση της συνταγματικής αυτής αρχής ελέγχεται από τα δικαστήρια, ώστε να διασφαλίζεται η πραγμάτωση του κράτους δικαίου και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας καθενός με ίσους όρους. Κατά το δικαστικό αυτόν έλεγχο, που είναι έλεγχος ορίων και όχι ορθότητας των νομοθετικών επιλογών, αναγνωρίζεται στον κοινό νομοθέτη ή την κατ' εξουσιοδότηση θεσμοθετούσα Διοίκηση η ευχέρεια να ρυθμίζει με ενιαίο ή με διαφορετικό τρόπο τις ποικίλες προσωπικές ή πραγματικές καταστάσεις και σχέσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες κοινωνικές, οικονομικές, επαγγελματικές ή άλλες συνθήκες, που συνδέονται με καθεμία από τις καταστάσεις ή σχέσεις αυτές, με βάση γενικά και αντικειμενικά κριτήρια που βρίσκονται σε συνάφεια προς το αντικείμενο της ρύθμισης. Πρέπει, όμως, η επιλεγόμενη ρύθμιση να κινείται μέσα στα όρια που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας, τα οποία αποκλείουν τόσο την εκδήλως άνιση μεταχείριση, είτε με τη μορφή της εισαγωγής ενός καθαρά χαριστικού μέτρου ή προνομίου μη συνδεόμενου προς αξιολογικά κριτήρια, είτε με τη μορφή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβάρυνσης ή της αφαίρεσης δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται ή παρέχονται από το προϋφιστάμενο ή συγχρόνως τιθέμενο γενικότερο κανόνα, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες, με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια (ΣτΕ Ολ. 3405/2015, 3010/2014, 2396/2004, 2180/2004, 1252-1253/2003). Η αρχή της ισότητας ισχύει και στο ασφαλιστικό δίκαιο. Έκφρασή της είναι η αρχή της ίσης μεταχείρισης των ασφαλισμένων, που δεν επιτρέπει την άνιση μεταχείριση ομοειδών κατηγοριών ασφαλισμένων μέσα στον ίδιο ασφαλιστικό οργανισμό (ΣτΕ 600/2015, 3294/2011, 3781/2010). Ο νομοθέτης, δηλαδή, δεσμεύεται και κατά την εκδήλωση της, κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, κρατικής μέριμνας για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων να προβλέπει την με ίσους όρους συμμετοχή ομοειδών κατηγοριών αυτών στο σύστημα παροχών και αντιπαροχών της κοινωνικής ασφάλισης (ΣτΕ Ολ. 3231/2008, 3923/2010, ΣτΕ 456/2020). Όπως δε έχει κριθεί, προκειμένου περί ασφαλισμένων στον ίδιο μεν Οργανισμό, προερχομένων όμως από συγχώνευση διαφορετικών ασφαλιστικών φορέων, η τήρηση της αρχής της ισότητας ελέγχεται μόνον καθόσον αφορά στην

εξασφάλιση ελάχιστου καθεστώτος ισοδύναμης ασφαλιστικής προστασίας (.ΣΤΕ ΟΛ 182/2023).

19. Με το άρθρο 8 της οδηγίας 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θεσπίστηκε υποχρέωση των κρατών μελών να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι στις αυτοαπασχολούμενες εργαζόμενες γυναίκες μπορεί να χορηγείται επαρκές επίδομα μητρότητας, που να τους παρέχει τη δυνατότητα να διακόψουν προσωρινά την επαγγελματική τους δραστηριότητα, λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας για τουλάχιστον δεκατέσσερις (14) εβδομάδες, ενόψει της οικονομικής και φυσικής ευπάθειας που προκαλούν η εγκυμοσύνη (βλ. αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας 2010/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), αλλά και η λοχεία (Ν.Σ.Κ. ΟΛ. 194/2005).

20. Με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του ν. 4097/2012 η ελληνική νομοθεσία εναρμονίστηκε με το άρθρο 8 της ως άνω οδηγίας και ορίστηκε ότι μπορεί να χορηγείται, στις περιοριστικά αναφερόμενες, στην εν λόγω παράγραφο 1 του άρθρου 6 του ν. 4097/2012, αυτοαπασχολούμενες εργαζόμενες γυναίκες, επίδομα μητρότητας, το οποίο επιτρέπει την προσωρινή διακοπή της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους, λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον δεκατεσσάρων (14) εβδομάδων.

21. Με την προαναφερθείσα με αριθμό Φ.10060/15858/606/7.10.2014 κοινή υπουργική απόφαση., που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παραγράφου 2 του ως άνω άρθρου 6 του ν. 4097/2012, καθορίστηκαν το ύψος, η διαδικασία, τα δικαιολογητικά, οι προϋποθέσεις και το χρονικό διάστημα χορήγησης του ως άνω επιδόματος στις αυτοαπασχολούμενες γυναίκες, άμεσα ασφαλισμένες του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.) λόγω κυφορίας και λοχείας. Ειδικότερα, ως απαραίτητες προϋποθέσεις για τη χορήγηση του επιδόματος αυτού στις εν λόγω ασφαλισμένες ορίστηκαν η ύπαρξη ασφαλιστικής ικανότητας για παροχές ασθένειας σε είδος, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και το γεγονός, για το οποίο η ασφαλισμένη υποβάλλει υπεύθυνη δήλωση, ότι ασκεί αποκλειστικά ελεύθερο επάγγελμα και δεν δικαιούται από άλλο ασφαλιστικό οργανισμό επίδομα μητρότητας.

22. Το Ε.Τ.Α.Α. συστάθηκε με τον ν. 3655/2008 συγκροτούμενο από τέσσερις (4) κλάδους, μεταξύ των οποίων ο κλάδος υγείας, στον οποίο εντάχθηκαν ως τομείς υγείας τα ταμεία/κλάδοι υγείας/ασθένειας των αυτοαπασχολούμενων μηχανικών και εργοληπτών δημοσίων έργων, νομικών και υγειονομικών. Με τον ν. 3918/2011

συστάθηκε ο Εθνικός Οργανισμός Παροχών Υπηρεσιών Υγείας (Ε.Ο.Π.Υ.Υ.) με σκοπό την παροχή υπηρεσιών υγείας στους ασφαλισμένους των φορέων, που εντάχθηκαν στον Οργανισμό αυτό. Μεταξύ άλλων φορέων στον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. εντάχθηκε με το ν. 3918/2011, ως προς τις παροχές σε είδος, ο κλάδος υγείας του Ο.Α.Ε.Ε., που είχε ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την κάλυψη των ασφαλισμένων του σε περίπτωση μητρότητας. Με τον ν. 4052/2012 στον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. εντάχθηκε ως προς τις παροχές του κλάδου υγείας σε είδος και το Ε.Τ.Α.Α. Ως εκ τούτου, οι ασφαλισμένοι του Ο.Α.Ε.Ε. και του Ε.Τ.Α.Α. κατέστησαν δικαιούχοι των παροχών υγείας σε είδος που παρέχονται από τον Ε.Ο.Π.Υ.Υ., ενώ οι παροχές υγείας σε χρήμα παρέμειναν στην αρμοδιότητα των ως άνω φορέων.

23. Με τον ν. 4075/2012 συστάθηκε, από την ένταξη του κλάδου υγείας του Ε.Τ.Α.Α. στον Ε.Ο.Π.Υ.Υ., Λογαριασμός με την ονομασία «Λογαριασμός Παροχών σε Χρήμα». Πόροι του λογαριασμού αυτού είναι, μεταξύ άλλων, τα έσοδα του κλάδου υγείας του Ε.Τ.Α.Α. από εισφορές ασφαλισμένων, το ποσοστό των οποίων καθορίστηκε με τη με αριθμό Φ.10060/13503/569/21.5.2013 απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας.

24. Με τον ν. 4387/2016 αναμορφώθηκε το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στο πλαίσιο ενός ενιαίου συστήματος και συστάθηκε ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.), που ήδη έχει μετονομασθεί σε «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-Ε.Φ.Κ.Α.), στον οποίο εντάχθηκαν οι υφιστάμενοι φορείς κοινωνικής ασφάλισης. Ο κλάδος υγείας του Ε.Τ.Α.Α. με τους τομείς υγείας μηχανικών και εργοληπτών δημοσίων έργων, υγειονομικών, δικηγόρων Αθηνών, Πειραιά, Θεσσαλονίκης, επαρχιών και συμβολαιογράφων και τον Λογαριασμό Παροχών σε Χρήμα του Ε.Τ.Α.Α. εντάχθηκαν στον κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών του Ε.Φ.Κ.Α., οι δε μέχρι την ένταξη αυτή ασφαλισμένοι τους κατέστησαν ασφαλισμένοι του Ε.Φ.Κ.Α. Στον εν λόγω κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών του Ε.Φ.Κ.Α. εντάχθηκαν, επίσης, ο κλάδος υγείας και ο Λογαριασμός Παροχών σε Χρήμα του Ο.Α.Ε.Ε., ομοίως δε οι μέχρι την ένταξη αυτή ασφαλισμένοι τους κατέστησαν ασφαλισμένοι του Ε.Φ.Κ.Α. Με την παράγραφο 2 του άρθρου 32 του ίδιου ως άνω ν. 4387/2016 ορίστηκε, ότι οι διατάξεις που αφορούν στην υπαγωγή στην ασφάλιση για παροχές ασθένειας σε είδος και σε χρήμα, καθώς και το είδος, την έκταση, το ύψος, τα δικαιούχα πρόσωπα και τη διαδικασία χορήγησης των παροχών σε χρήμα, των εντασσομένων στον Ε.Φ.Κ.Α. φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών εξακολουθούν να ισχύουν,

όπως ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, μέχρι την έκδοση του Κανονισμού Ασφάλισης και Παροχών του Ε.Φ.Κ.Α. Ο εν λόγω Κανονισμός δεν έχει εκδοθεί ακόμη.

25. Με τις διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 4488/2017 η υποχρέωση υπαγωγής στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. (πρ. Ε.Τ.Α.Α.-Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. ή πρ. Ε.Τ.Α.Α.-Τ.Α.Ν.) και καταβολής εισφορών αποσυνδέθηκε από την ιδιότητα του εγγεγραμμένου στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.) ή του εγγεγραμμένου στον οικείο δικηγορικό σύλλογο, αντίστοιχα, ορίσθηκε δε ότι η υποχρέωση αυτή υφίσταται από την έναρξη άσκησης του επαγγέλματος στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. έως την διακοπή της επαγγελματικής δραστηριότητας και την διαγραφή από την Δ.Ο.Υ. Επιπλέον, προβλέφθηκε, ότι οι αυτοαπασχολούμενοι εγγεγραμμένοι στο Τ.Ε.Ε., καθώς και οι εγγεγραμμένοι στους οικείους δικηγορικούς συλλόγους και ασκούντες ελεύθερο επάγγελμα δικηγόροι, που είχαν υπαχθεί στην ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α. μέχρι την ισχύ του ως άνω νόμου και οι οποίοι, κατ' εφαρμογή της ρύθμισης του άρθρου 20 αυτού, διακόπτουν την ασφάλισή τους στον Ε.Φ.Κ.Α., μπορούν προαιρετικά να συνεχίσουν την ασφάλισή τους για το σύνολο των κλάδων ασφάλισης, στους οποίους υπάγονταν μέχρι τη διακοπή της υποχρεωτικής τους ασφάλισης.

26. Περαιτέρω, με τις διατάξεις του άρθρου 23 του ν. 4529/2018 τέθηκαν κοινές (κατέστησαν ενιαίες, όπως αναφέρεται στην επί του άρθρου αυτού αιτιολογική έκθεση), προϋποθέσεις χορήγησης και ανανέωσης της ασφαλιστικής ικανότητας για παροχές υγειονομικής περίθαλψης σε είδος για τους ενταχθέντες στον Ε.Φ.Κ.Α. φορείς. Παροχή σε είδος είναι η περίθαλψη που παρέχεται σύμφωνα με τον ισχύοντα Ενιαίο Κανονισμό Παροχών Υγείας του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. (κοινή υπουργική απόφαση ΕΑΛΕ/Γ.Π.80157/31.10.2018), όπου ορίζεται ότι ως «περίθαλψη» νοούνται όλες οι υπηρεσίες και πράξεις που πραγματοποιούν επαγγελματίες υγείας ή φορείς φροντίδας υγείας και οι οποίες σκοπό έχουν την πρόληψη, τη διάγνωση, τη θεραπεία της νόσου και την αποκατάσταση της υγείας. Ειδικότερα, με τις περιπτώσεις β) και γ) της παραγράφου 5 του ως άνω άρθρου 23 του ν. 4529/2018, το οποίο φέρει τον τίτλο «Χορήγηση ασφαλιστικής ικανότητας για υγειονομική περίθαλψη», ορίζεται, ότι μη μισθωτοί που διακόπτουν την άσκηση του επαγγέλματός τους, βάσει του οποίου υπάγονται στην υποχρεωτική ασφάλιση του Ε.Φ.Κ.Α., δικαιούνται, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις διατάξεις αυτές, για ορισμένο χρονικό διάστημα παροχών «κλάδου υγείας», σε περίπτωση δε υποβολής αίτησης για σύνταξη δικαιούνται «υγειονομικής

περίθαλψης».

27. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το επίμαχο επίδομα της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του ν. 4097/2012 χορηγείται, για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών, σε εργαζόμενες γυναίκες που ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα αποκλειστικά ως αυτοαπασχολούμενες και έχουν ασφαλιστική ικανότητα για παροχές ασθένειας σε είδος, με σκοπό να καταστεί δυνατή η προσωρινή διακοπή της επαγγελματικής τους δραστηριότητας λόγω κυοφορίας ή λοχείας.

28. Προκύπτει, ακόμη, ότι οι ασφαλισμένες του πρώην Ε.Τ.Α.Α. οι οποίες έχουν διακόψει την επαγγελματική δραστηριότητά τους, πριν ή μετά την ισχύ των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 23 του ν. 4529/2018, και οι οποίες είτε έχουν ενεργή ασφαλιστική ικανότητα κατά τον τοκετό, βάσει των εν λόγω διατάξεων, είτε συνεχίζουν την προαιρετική ασφάλιση, βάσει του άρθρου 20 του ν.4488/2017, αποτελούν τελείως διαφορετική περίπτωση σε σχέση με τις εν ενεργεία αυτοαπασχολούμενες εργαζόμενες γυναίκες ασφαλισμένες του πρώην Ε.Τ.Α.Α. Και τούτο, διότι δεν συντρέχει στο πρόσωπό τους η ιδιότητα της εν ενεργεία εργαζομένης και η απαραίτητη προϋπόθεση της άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας ως αυτοαπασχολούμενης, που καθιστούν αναγκαία την χορήγηση της επίμαχης παροχής, ώστε να καταστεί δυνατή η προσωρινή διακοπή της επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

Οι γυναίκες του ερωτήματος ασφαλισμένες του πρώην Ε.Τ.Α.Α., που έχουν διακόψει την άσκηση του ελεύθερου επαγγέλματος αποτελούν, επίσης, διαφορετική περίπτωση σε σχέση με τις άνεργες μισθωτές ασφαλισμένες στις οποίες, όπως διαλαμβάνεται στο έγγραφο με το οποίο παραπέμφθηκε το ερώτημα στην Ολομέλεια του Ν.Σ.Κ., καταβάλλονται τα επιδόματα μητρότητας, χωρίς αναστολή του επιδόματος ανεργίας που, ενδεχομένως, να λαμβάνουν από τον Ο.Α.Ε.Δ. Περαιτέρω, ως προς την χορήγηση του επίμαχου επιδόματος, οι ασφαλισμένες του πρώην Ε.Τ.Α.Α. διαφέρουν και από τις αυτοαπασχολούμενες γυναίκες άμεσα ασφαλισμένες του πρώην Ο.Α.Ε.Ε. Και τούτο διότι, σε αντίθεση με την με αριθμό Φ.10060/15858/606/7.10.2014 κοινή υπουργική απόφαση, που ορίζει ως απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση του επιδόματος αυτού στις ασφαλισμένες του πρώην Ε.Τ.Α.Α. το γεγονός, για το οποίο η ασφαλισμένη υποβάλλει υπεύθυνη δήλωση, ότι ασκεί αποκλειστικά ελεύθερο επάγγελμα, με την προαναφερθείσα Φ.40035/41931/ 1653/ 20-1-2015 κοινή υπουργική απόφαση δεν τίθεται ως προϋπόθεση για τη χορήγηση του εν λόγω επιδόματος στις αυτοαπασχολούμενες

ασφαλισμένες του πρώην Ο.Α.Ε.Ε. να ασκούν αυτές ελεύθερο επάγγελμα, ούτε απαιτείται να υποβάλουν υπεύθυνη δήλωση ότι ασκούν ελεύθερο επάγγελμα. Άλλωστε, όπως προαναφέρθηκε, σκοπός του πρώην Ο.Α.Ε.Ε. ήταν, ανέκαθεν από την σύστασή του, μεταξύ άλλων, η κάλυψη των ασφαλισμένων του σε περίπτωση μητρότητας.

Συνεπώς, οι γυναίκες του ερωτήματος ασφαλισμένες του πρώην Ε.Τ.Α.Α., οι οποίες έχουν διακόψει την άσκηση επαγγέλματος, πριν ή μετά την ισχύ των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 23 του ν. 4529/2018, και οι οποίες είτε έχουν ενεργή ασφαλιστική ικανότητα κατά τον τοκετό, βάσει των εν λόγω διατάξεων, είτε συνεχίζουν την προαιρετική ασφάλιση βάσει του άρθρου 20 του ν.4488/2017, αποτελούν τελείως διαφορετική κατηγορία γυναικών, σε σχέση τόσο με τις αυτοαπασχολούμενες εργαζόμενες γυναίκες άμεσα ασφαλισμένες του Ε.Τ.Α.Α., όσο και με τις αυτοαπασχολούμενες ασφαλισμένες του πρώην Ο.Α.Ε.Ε., οι οποίες, επίσης, έχουν διακόψει την άσκηση επαγγέλματος, πριν ή μετά την ισχύ των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 23 του ν. 4529/2018, και είτε έχουν ενεργή ασφαλιστική ικανότητα κατά τον τοκετό, βάσει των εν λόγω διατάξεων, είτε συνεχίζουν την προαιρετική ασφάλιση βάσει του άρθρου 20 του ν.4488/2017, καθώς και σε σχέση με τις άνεργες μισθωτές ασφαλισμένες.

Επομένως, στις γυναίκες του ερωτήματος ασφαλισμένες του πρώην Ε.Τ.Α.Α. δεν μπορεί να επεκταθεί, βάσει της αρχής της ισότητας, η χορήγηση της επίμαχης ασφαλιστικής παροχής, δεδομένου, μάλιστα, ότι οι διατάξεις που την προβλέπουν, ως κοινωνικοασφαλιστικές, πρέπει να ερμηνεύονται στενά (Ν.Σ.Κ. Ολ. 274/2015, 141/1992, Ν.Σ.Κ. 310/2011 με παραπομπές σε νομολογία και περαιτέρω γνωμοδοτήσεις του Ν.Σ.Κ.), δεν επιτρέπεται δε με διασταλτική ερμηνεία ή ανάλογη εφαρμογή τούτων να διευρύνεται ο κύκλος των δικαιούχων προσώπων.

29. Ούτε, όμως, με βάση την προστασία που το άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος παρέχει στην μητρότητα είναι δυνατή η χορήγηση του επιδόματος αυτού στις εν λόγω γυναίκες. Και τούτο, διότι οι διατάξεις του άρθρου 21 του Συντάγματος, οι οποίες θεσπίζουν κοινωνικά δικαιώματα, που σε αντίθεση με τα ατομικά, καθιερώνουν υποχρεώσεις του κράτους για παρέμβαση με θετικές ενέργειες, χωρίς, όμως, τούτο να συνοδεύεται από αντίστοιχες αξιώσεις συγκεκριμένων δικαιούχων κατά του κράτους, έχουν κατά βάση κατευθυντήριο χαρακτήρα, καταλείπουν δε στο νομοθέτη την ευχέρεια να προσδιορίσει το είδος και την έκταση της παρεχόμενης προστασίας εντός των ορίων που διαγράφουν οι άλλες συνταγματικές διατάξεις και

αρχές (ΣΤΕ Ολ. 986/2014, 2738/2010, ΣΤΕ 7μ. 1141/1999, 2100/1998, ΣΤΕ 296/2020, Ν.Σ.Κ. Ολ. 94/2017). Στην προκειμένη περίπτωση, κρίσιμες για τη χορήγηση του επίμαχου επιδόματος είναι οι διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 4097/2012, οι οποίες, καθώς και εκείνες της με αριθμό Φ.10060/15858/606/7.10.2014 κοινής υπουργικής απόφασης, πρέπει να ερμηνευθούν και να εφαρμοστούν υπό το φως της οδηγίας 2010/41 ΕΕ, σε εναρμόνιση προς την οποία θεσπίστηκαν και η οποία προβλέπει την χορήγηση του επιδόματος σε εργαζόμενες αποκλειστικά γυναίκες, με σκοπό να τους επιτρέψει να διακόψουν προσωρινά την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους λόγω κυοφορίας ή λοχείας.

30. Επίσης, ούτε με βάση την αρχή της ανταποδοτικότητας, που διέπει τον θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης, είναι δυνατό να χορηγηθεί το εν λόγω επίδομα στην ειδικότερη κατηγορία των άμεσα ασφαλισμένων του πρώην Ε.Τ.Α.Α., οι οποίες συνεχίζουν την προαιρετική ασφάλιση στον κλάδο υγείας με αποτέλεσμα μέρος των εισφορών τους, που αποτελεί έναν από τους πόρους του Λογαριασμού Παροχών σε Χρήμα του πρώην Ε.Τ.Α.Α., να κατανέμεται στον Λογαριασμό αυτό, από τον προϋπολογισμό του οποίου καλύπτεται η επιβάρυνση που προκαλείται από την χορήγηση του εν λόγω επιδόματος. Και τούτο, διότι, ενόψει του σκοπού για τον οποίο το επίδομα αυτό χορηγείται, δηλαδή για να μπορέσουν οι αυτοαπασχολούμενες εργαζόμενες γυναίκες να διακόψουν προσωρινά την επαγγελματική τους δραστηριότητα λόγω εγκυμοσύνης ή λοχείας, καθοριστικό και για την εν λόγω ειδικότερη κατηγορία ασφαλισμένων του πρώην Ε.Τ.Α.Α. είναι το γεγονός ότι δεν είναι εργαζόμενες, με αποτέλεσμα να μην πληρούται στο πρόσωπό τους η βασική προϋπόθεση χορήγησης του επιδόματος, αλλά και διότι, σε κάθε περίπτωση, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της ανταποδοτικότητας μεταξύ ασφαλιστικών εισφορών και παροχών δεν είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη ούτε κατοχυρώνεται συνταγματικά στην κοινωνική ασφάλιση η ευθεία αναλογία (αμιγής ανταποδοτικότητα) μεταξύ εισφορών και παροχών (ΣΤΕ Ολ. 1890-1891/2019, 2287-2288/2015, 3487/2008, ΣΤΕ 1010/2019 κ.ά.).

31. Συνεπώς, στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 6 του ν. 4097/2012 και του σκοπού, στον οποίο αυτές αποβλέπουν, δεν περιλαμβάνονται οι γυναίκες, που ήταν αυτοαπασχολούμενες εργαζόμενες στο παρελθόν, αλλά δεν έχουν πλέον την ιδιότητα αυτή, διότι έχουν ήδη διακόψει την επαγγελματική δραστηριότητά τους, και, κατά συνέπεια, δεν είναι δυνατή η καταβολή σ' αυτές του επιδόματος, που οι ως

άνω διατάξεις προβλέπουν, ανεξάρτητα από το αν οι γυναίκες αυτές έχουν ενεργή ασφαλιστική ικανότητα και δικαιούνται παροχών υγείας ή υγειονομικής περίθαλψης κατά τον τοκετό βάσει της παραγράφου 5 του άρθρου 23 του ν. 4529/2018 ή συνεχίζουν την προαιρετική ασφάλιση βάσει του άρθρου 20 του ν. 4488/2017.

Απάντηση

32. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, στο ερώτημα που υποβλήθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Β' Τακτική Ολομέλεια) γνωμοδοτεί, ομόφωνα, ότι δεν είναι δυνατή η καταβολή του επιδόματος μητρότητας, που προβλέπεται στο άρθρο 6 παρ.1 του ν.4097/2012, στις ασφαλισμένες του πρώην Ε.Τ.Α.Α., οι οποίες έχουν διακόψει την επαγγελματική δραστηριότητά τους, πριν ή μετά την έναρξη ισχύος των διατάξεων της παραγράφου 5 του άρθρου 23 του ν.4529/2018, ανεξάρτητα από το αν έχουν ενεργή ασφαλιστική ικανότητα κατά τον τοκετό βάσει των ως άνω διατάξεων ή συνεχίζουν την προαιρετική ασφάλιση βάσει του άρθρου 20 του ν.4488/2017.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 22 - 03 - 2023

Η Πρόεδρος

Ο Εισηγητής

Ευγενία Βελώνη
Πρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Κωνσταντίνος Ζαμπάρας
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους